

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización**LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.****Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Trabajo Social

Materias**Curso 4**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O05G220V01701	Prácticas externas: Practicum	1c	30
O05G220V01901	Avaliación de programas sociais	2c	6
O05G220V01902	Inglés para traballadores/as sociais	2c	6
O05G220V01903	Pedagogía social para traballo social	2c	6
O05G220V01904	Sistemas de benestar social comparados	2c	6
O05G220V01905	Traballo social e cooperación ao desenvolvemento	2c	6

O05G220V01906	Traballo social e mediación	2c	6
O05G220V01907	Traballo social e ámbitos profesionais	2c	6
O05G220V01908	Traballo social na incorporación social	2c	6
O05G220V01909	Xénero, violencia e intervención social	2c	6
O05G220V01910	Xeriatría para traballadores/as sociais	2c	6
O05G220V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Practicum				
Materia	Prácticas externas: Practicum			
Código	005G220V01701			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	30	OB	4	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Aguiar Fernández, Francisco Javier			
Profesorado	Aguiar Fernández, Francisco Javier Méndez Fernández, Ana Belén			
Correo-e	francisco.aguiar@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Prácticum é unha materia de carácter obrigatorio, do primeiro semestre do cuarto curso da titulación. Consta de 30 créditos ECTS, equivalentes a 750 horas, das que 450-525 asígnanse ás prácticas en institucións externas (en función dos horarios da institución externa). As restantes computaranse nas actividades de: seminarios de iniciación previos ó inicio das horas en institucións, entidades e empresas externas; sesións de tutorización e seguemento do alumnado durante o proceso de realización do Prácticum, procedementos de avaliación das competencias adquiridas, así como o traballo autónomo do alumnado necesario para garantir todos os aspectos anteriores. O prácticum insertase no módulo E do Plan de estudos: Prácticum e Traballo Fin de Carreira e dentro deste na materia que ten a mesma denominación. O prácticum é un conxunto de actividades orientadas a unha aprendizaxe baseada na acción e a experiencia, e a permitir a apropiación de destrezas e coñecementos, que permite aos estudantes, entre outras actividades, descubrir, analizar e comprender o contexto e os procesos de intervención social na compañía dun/ha traballador/a social experimentado/a no seu propio contexto organizativo. O prácticum desenvólvese en servizos e entidades desde os que se prestan servizos de traballo social e que son recoñecidos como centros colaboradores para a formación en prácticas polas universidades mediante convenios. Inclúe dous elementos: a supervisión, realizada por titores/as académicos profesores/as da universidade, e a tutela profesional, realizada polos traballadores/as sociais das institucións colaboradoras.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención

A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B11	Traballo en e con equipos diversos
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B21	Liderado
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.-Ser capaz de avaliar situacións humanas e recoller, ordear, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais, os métodos e técnicas profesionais e os procedementos institucionais	A1 A3 A9 A11 A12 A13 A14 A17 A19 A24	B1 B8 B14 B15
2.-Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social, planificar a secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento	A2 A10 A18 A24	B2 B3 B6 B11 B19 B24
3.-Ser capaz de reflexionar sobre o seu comportamento, e ser capaz de modificalo á luz da experiencia e de identificar e someter a revisión os seus propios límites persoais e profesionais	A5 A6 A7 A16 A28 A31	B3 B16 B17 B19 B23
4.-Ser capaz de aplicar e integrar os coñecementos teóricos na práctica	A2 A8 A10 A11 A20 A28 A30	B3 B18 B19 B20
5.-Ser capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo	A5 A6 A20 A22 A23 A31	B8 B11 B19 B23
6.-Ser capaz de analizar a propia práctica e identificar os seus límites e carencias profesionais, e asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas	A4 A5 A22 A24 A30	B3 B8 B16 B17 B18 B23
7.-Ser capaz de utilizar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica	A2 A5 A6 A16 A25	B1 B2 B3 B7 B16 B18 B22
8.-Ser capaz de contribuir á promoción de boas prácticas do traballo social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan	A6 A26 A29 A31	B16 B17 B19 B21 B23
9.-Ser capaz de elaborar e redactar informes e traballos académicos e profesionais utilizando as distintas técnicas dispoñibles	A16 A22 A24 A25 A29	B1 B2 B3 B17 B24
10.-Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos e doutra índole profesional, identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados	A15 A19 A20 A22 A24 A30	B3 B6 B11 B16 B17 B18 B23 B24

11.-Ser capaz de elaborar informes e traballos académicos e profesionais, utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación	A23	B1
	A28	B2
		B3
		B7
		B8
		B16
12.-Ser capaz de sintetizar información e presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e axeitada á audiencia a que vai destinada	A6	B1
	A26	B3
	A28	B7
		B8
		B16
		B18
		B20
		B23

Contidos

Tema	
1.-Realización de actividades e tarefas de preparación, seguimento e avaliación para a inserción no centro de prácticas.	Non hai.
2.-Coñecemento da institución e campo de intervención da práctica.	Non hai.
3.-Aplicación dos coñecementos teóricos na práctica.	Non hai.
4.-Observación participante da realidade no contexto profesional.	Non hai.
5.-Aplicación dos métodos, técnicas e procedementos profesionais.	Non hai
6.-Utilización e manexo da documentación e instrumentos profesionais.	Non hai
7.-Reflexión e análise da práctica profesional a través da supervisión individual e grupal.	Non hai.
8.-Recompilación, tratamento e análise de datos cara a sistematización da práctica.	Non hai
9.-Elaboración da memoria final do prácticum.	Non hai

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Obradoiros	4	22	26
Outros	1	10	11
Titoría en grupo	8	24	32
Prácticum	525	10	535
Informes/memorias de prácticas	0	44	44
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	100	100

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	A coordinación do Prácticum fará una sesión informativa sobre o mesmo o día 4 de setembro, comunicando previamente hora e aula.
Obradoiros	Serán desenvolvidos polos/as titores/as académicos/as co grupo de alumnado asignado durante a segunda e terceira semana de setembro. Horas e aula serán comunicadas ó alumnado polo/as responsables da titorización académica. Consistirán en actividades e tarefas introdutorias ó campo de prácticas.
Outros	Consistirán en supervisións individuais de cada alumno/a co/a seu titor/a académico/a, para o desenvolvemento e asesoramento do Prácticum cara a acadar un resultado positivo final. O alumnado terá 3 sesións, unha por mes (outubro, novembro e decembro).
Titoría en grupo	Consistirá en supervisións grupais co/a titor/a académico/a asignado/a, nun marco de aprendizaxe colaborativo e reflexións sobre as competencias a acadar no Prácticum. O alumnado terá 3 sesión.
Prácticum	Asistencia e realización de tarefas do proxecto de prácticas persoal do alumno na institución externa, baixo a titorización do profesional da institución de destino do Prácticum

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	1.-Titorización individual: realizarase mediante as supervisións individuais. 2.-Titorización grupal: realizaranse nas supervisións grupais. 3.-En todo caso o alumnado será atendido nos horarios de tirorías xerais dos coordinadores do Prácticum como do/a seu /sua titor/a académico/a.
Outros	1.-Titorización individual: realizarase mediante as supervisións individuais. 2.-Titorización grupal: realizaranse nas supervisións grupais. 3.-En todo caso o alumnado será atendido nos horarios de tirorías xerais dos coordinadores do Prácticum como do/a seu /sua titor/a académico/a.
Titoría en grupo	1.-Titorización individual: realizarase mediante as supervisións individuais. 2.-Titorización grupal: realizaranse nas supervisións grupais. 3.-En todo caso o alumnado será atendido nos horarios de tirorías xerais dos coordinadores do Prácticum como do/a seu /sua titor/a académico/a.
Prácticum	1.-Titorización individual: realizarase mediante as supervisións individuais. 2.-Titorización grupal: realizaranse nas supervisións grupais. 3.-En todo caso o alumnado será atendido nos horarios de tirorías xerais dos coordinadores do Prácticum como do/a seu /sua titor/a académico/a.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	1.-Titorización individual: realizarase mediante as supervisións individuais. 2.-Titorización grupal: realizaranse nas supervisións grupais. 3.-En todo caso o alumnado será atendido nos horarios de tirorías xerais dos coordinadores do Prácticum como do/a seu /sua titor/a académico/a.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Obradoiros	Asistencia, participación, interacción e realización das actividades/tarefas encomendadas nos seminarios preparatorios antes de iniciar ás prácticas en institucións.	5 Máximo
Outros	Asistencia, participación, interacción e realización das actividades/tarefas encomendadas para as supervisións individuais.	5 máximo
Titoría en grupo	Asistencia, participación, interacción e realización das actividades/tarefas encomendadas para as supervisións grupais	10máximo
Informes/memorias de prácticas	Informe final do profesional titor externo relativo á valoración do proxecto de prácticas persoal do alumno na institución externa	50 máximo
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	Memoria do prácticum realizada polo/a alumno/a	30 máximo

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación

A avaliación do prácticum deberá verificar a capacidade efectiva de desenvolver tarefas concretas da actividade profesional, así como a adquisición das destrezas e aptitudes correspondentes.

A avaliación terá carácter continuado a traveso do seguimento do traballo titorizado. de seguimento e criterios de avaliación do mesmo, que incluírá a valoración dos informes dos/as titores/as externos, as actividades de seguimento e supervisión dos/as titores/as académicos/as, así como a memoria final do alumnado.

En todo caso, a nota final do alumnado virá dada nun 50% pola valoración emitida polos/as titores/as das entidades colaboradoras e o outro 50% será emitido polo/a titor/a académico, en función das activades de seguimento, supervisión e a memoria final. Será requisito o depósito dunha copia da memoria de prácticas na institución colaboradora en formato e data establecida pola coordinación.

O titor académico da universidade será o responsable da síntese avaliativa. A cualificación final será numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente. Para superar a materia será necesao aprobar por independente cada unha das metodoloxías de avaliación.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

Avaliaranse as competencias non superadas e adquiridas na convocatoria do primeiro semestre.

Bibliografía. Fontes de información

- Fernández, M. y Jiménez A. (2006). *El informe social. Cuestiones a debate*. Málaga: Colegio Oficial de Diplomadas y Diplomados en Trabajo Social de Málaga.
- Guinot, C. (Coord.) (2008). *Métodos, técnicas y documentos utilizados en Trabajo Social*. Bilbao: Deusto Publicaciones
- VVAA (2008). Instrumentos de Valoración y programación. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 83.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

- Traballo de Fin de Grao/O05G220V01991
- Traballo social na incorporación social/O05G220V01908
- Traballo social e ámbitos profesionais/O05G220V01907
- Traballo social e cooperación ao desenvolvemento/O05G220V01905
- Traballo social e mediación/O05G220V01906

Outros comentarios

PRERREQUISITOS:

Para poder MATRICULAR/CURSAR o Prácticum, o alumnado deberá de ter superadas 8 das 10 materias seguintes, tal e como consta na última modificación do Plano de Estudos vixente:

- Habilidades, instrumentos e técnicas en Traballo Social
- Traballo Social individual e familiar
- Servizos Sociais Especializados I
- Proceso de Planificación en Traballo Social
- Organización dos Servizos Sociais
- Ética e Traballo Social
- Conceptos, Teorías e Métodos en Traballo Social
- Traballo Social Grupal e Comunitario
- Servizos Sociais Especializados II
- Xestión de Organizacións de benestar social

RECOMENDACIÓNs:

Recoméndase ao alumnado que atenda ao cumprimento dos deberes recollidos na normativa que regula o prácticum: Durante a permanencia do alumnado nas institucións externas recoméndase asistencia e puntualidade, actitude positiva e de aprendizaxe, participación e integración na institución e responsabilidade nas tarefas e actividades encomendadas. Ademais, para a realización da memoria das prácticas recoméndase unha boa organización e estruturación do traballo, boa presentación, adaptación aos contidos propostos, utilización de técnicas de rexistro axeitadas, utilización de fontes e documentación suficiente e axeitada e introducir aspectos novidosos, creativos e reflexivos.

Outros aspectos relevantes: a coordinación elaborará protocolos específicos para o desenvolvemento das competencias, contidos e avaliación do Prácticum, que serán postos a disposición do alumnado a través da titorización académica no momento en que sexan precisos. Estes estarán adaptados a normativa de Prácticum, a presente guía docente e ó proxecto persoal do/a alumno/a, polas características específicas de cada institución.

Todo o alumnado deberá de darse de alta na plataforma "Faitic", pois esta será utilizada como canle habitual para a difusión de materiais, documentos e anuncios

---

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Avaliación de programas sociais				
Materia	Avaliación de programas sociais			
Código	O05G220V01901			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Rodríguez Villarino, Rafael			
Profesorado	Rodríguez Villarino, Rafael			
Correo-e	rrvillarino@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia que pretende introducir ó alumnado nunha tarefa máis precisa que nunca: establecer a medida en que deben levarse a práctica os programas de intervención social. A este respecto, trataranse de ensinar as competencias e habilidades necesarias para determinar a eficacia, eficiencia e impacto dos proxectos e programas mediante os que se trata de dar solución as necesidades sociais.			

Competencias de titulación	
Código	
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B8	Capacidade de xestión da información
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais.	A2 A4 A9 A12	B1 B2 B3 B4
Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión.	A16 A18	B8 B12 B16 B17 B18
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.		

Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc.

Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.

Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.

Contidos

Tema	
1. A avaliación de necesidades sociais.	1.1. Concepto de Avaliación de necesidades sociais 1.2. A preocupación respecto das necesidades sociais: unha breve historia 1.3. Clasificación das necesidades sociais 1.4. Fontes de datos sobre avaliación
2. Unha aproximación aos programas de avaliación de necesidades sociais	2.1. Orixe dos programas de avaliación de necesidades sociais. 2.2. Exemplos de programas sociais e do interese pola avaliación dos mesmos 2.3. A metodoloxía na avaliación e ol deseño de programas sociais.
3. Profundizando na análise da avaliación de programas sociais	3.1. Algúns aspectos clave previos o deseño e a avaliación de programas 3.2. Experiencias sobresaíntes na avaliación de programas sociais 3.3. Pasado, presente e futuro da avaliación de programas sociais
4. Deseño, efectos esperados e impacto real dos programas sociais: teoría e práctica da avaliación.	4.1. A elección da necesidade social 4.2. Planificación de metas ou obxectivos da intervención. 4.3. Anticipando os puntos clave da avaliación do programa de intervención. 4.4. Comprobando resultados e reiniciando a espiral de estudo.
5. O futuro da avaliación de programas sociais	5.1. Posibilidades e limitacións dos programas sociais e da súa avaliación. 5.2. Que se atisba no horizonte? 5.3. Reflexións e conclusións finais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	0	22
Traballos tutelados	14	50	64
Presentacións/exposicións	8	20	28
Traballos e proxectos	2	25	27
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	7	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Traballos tutelados	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	75
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25

Outros comentarios sobre a Avaliación

<p>Cada alumno/a deberá obter, polo menos o 50% da calificación en cada un dos dous apartados para superar a materia.</p>

<p>Os alumnos non presenciais poderán acadar as competencias e superar a materia a través de titorías e do seguimento individualizado.</p>

<p>Segunda convocatoiria: aquelas competencias non superadas na primeira convocatoria serán avaliadas na segunda. Nesta segunda convocatoria avaliaranse só as probas ou aspectos non superadas na primeira.</p>

Bibliografía. Fontes de información

Vedung, E. (1997), Evaluación de políticas públicas y programas, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Madrid

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Inglés para traballadores/as sociais				
Materia	Inglés para traballadores/as sociais			
Código	O05G220V01902			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
Profesorado	Fernández Carballo Calero, María Victoria			
Correo-e	victoria@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A través desta materia instrumental os alumnos afianzarán os seus coñecementos básicos da lingua inglesa e poderán comunicarse en diferentes situacións que se formulan habitualmente no ámbito do Traballo Social.			

Competencias de titulación

Código	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B5	Coñecemento da lingua estranxeira
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de manexo da lingua inglesa	B5
Capacidade de manexo das TIC para a aprendizaxe da lingua inglesa	B7 B11 B18
Capacidade para comunicarse, identificar problemas e aportar solucións na lingua inglesa en situacións específicas do seu ámbito profesional	B1 B3 B5 B6 B9 B10 B12 B13 B16 B22 B24
Capacidade de manexo de bibliografía en lingua inglesa relevante para o seu desenvolvemento a nivel profesional	B5 B7 B8

Capacidade de traballar en contextos internacionais e/ou contornas diversas e multiculturales, valorando o compromiso ético no exercicio profesional

B2
B6
B13
B14
B15
B16
B17
B19
B22
B23
B24

Contidos

Tema

1. Introducing what social work is
2. Defining what social work is
3. What social work is according to the curriculum-study
4. Values of social work
5. Social work functions
6. What is social work practice?
7. Social work and social work practice
8. Differences between social work and social welfare
9. More on social welfare
10. History of social welfare
11. One example where social work is involved
12. Selecting a career in social work

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	12	17
Prácticas de laboratorio	2	4	6
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	30	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	24	36	60
Traballos de aula	5	5	10
Presentacións/exposicións	2	6	8
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de autoavaliación	2	2	4
Observación sistemática	0	0	0
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	10	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc).
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa asignatura. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección magistral.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos no aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado no laboratorio, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo. Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuales que presente o alumnado dentro do aula ou vía email no que concierne á resolución de exercicios de forma autónoma. Resolución de problemas e/ou exercicios: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne á resolución de exercicios. Traballos de aula: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne ao desenvolvemento dos seus traballos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado no laboratorio, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo. Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuales que presente o alumnado dentro do aula ou vía email no que concierne á resolución de exercicios de forma autónoma. Resolución de problemas e/ou exercicios: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne á resolución de exercicios. Traballos de aula: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne ao desenvolvemento dos seus traballos.
Traballos de aula	Prácticas de laboratorio: atenderase de forma personalizada ao alumnado no laboratorio, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do seu traballo. Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma: atenderanse as demandas puntuales que presente o alumnado dentro do aula ou vía email no que concierne á resolución de exercicios de forma autónoma. Resolución de problemas e/ou exercicios: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne á resolución de exercicios. Traballos de aula: atenderanse as demandas que presente o alumnado dentro do aula no que concierne ao desenvolvemento dos seus traballos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	(*)Actividad en la que se formulan ejercicios relacionados con la asignatura. El alumno debe desarrollar el análisis y resolución de los ejercicios de forma autónoma. En determinados casos se solicitará entrega de resultados.	20
Observación sistemática	Técnicas destinadas a recompilar datos sobre a participación do alumno, baseados nun listado de condutas ou criterios operativos que facilite a obtencion de datos cuantificables.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/as polo profesor. Deste xeito, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A aplicación desta técnica pode ser presencial e non presencial. Pódense utilizar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc.	70

Outros comentarios sobre a Avaliación

Será necesario asistir polo menos a un 80% das sesións presenciais para ser avaliados a través das referidas ponderacións. Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima no apartado de resolución de problemas e/ou exercicios de 3,5 puntos. En caso de superar unha das partes da materia, conservase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

Cando a algún estudante non se lle poida cualificar a través da avaliación continua, este deberá realizar unha proba escrita dos contidos da materia que pondera ata 7 puntos da nota final e outra oral que pondera ata 3 puntos. Para superar a materia será preciso que obteña en cada unha das partes un 50% da cualificación establecida para cada apartado, é dicir 3,5 puntos na proba escrita e 1,5 puntos na proba oral. En caso de superar unha das partes da materia conservase a súa cualificación ata a convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Fernández Morales, C. & Hewitt, E., **English reading comprehension for the field of social work**, 2006,

Diccionarios generales inglés/inglés:

Cambridge Advanced Learner's Dictionary. CUP.

Longman dictionary of Contemporary English. **Diccionarios español / inglés e inglés / español:**

Collins español-inglés/English-Spanish.

Barker, R.L. 1998. The Social Work Dictionary. NASW Press

Murphy, R. 1994. English Grammar in Use. CUP.

Journal of Social Work <http://jsw.sagepub.com/>

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

1. Nivel B1 de inglés.
  2. Asistencia continuada ás sesións.
  3. Dominio de informática a nivel usuario.
  4. Actitude favorable e receptiva.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Pedagogía social para traballo social**

Materia	Pedagogía social para traballo social			
Código	005G220V01903			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				

Descrición xeral Consideramos esta materia como relevante no plano de estudos do Grao de Traballo Social. A Pedagogía Social no marco desta titulación achega aos estudantes ao coñecemento da realidade educativa e dos procesos de intervención socioeducativa. Neste sentido, proporciona elementos para comprender a interrelación entre os diferentes campos de intervención na realidade social e as implicacións educativas da problemática social. A materia i "Pedagogía Social para Traballo Social" está incluída como optativa no novo Plan de estudos da titulación de Grao en Traballo Social da Universidade de Vigo. Se atendemos aos antecedentes históricos do Traballo Social, a incorporación da perspectiva pedagóxica á acción social e a acción-intervención socioeducativa dos traballadores sociais comeza a xeneralizarse xa a partires da Segunda Guerra Mundial e da extensión cualitativa dos fenómenos educativos. A educación deixa de ser competencia exclusiva do sistema escolar formal para situarse na perspectiva da sociedade educadora (Husén,1982), donde acadan gran relevancia e notoriedade outros sistemas educativos (non formal e informal) que irrumpen con gran forza no sistema educativo formal, o reforzan e complementan (Coombs e Ahmed, 1974). Ao longo das últimas décadas, a literatura pedagóxica especializada (Freire, 1971; Quintana, 1984, 1994; Bueno Abad, 1991; Sáez, 1991, García Martínez 1992; Ortega, 1991, 1999; Feroso, 1994; Petrus, 1997; Caride, 2005) foi deixando constancia da xeneralización do enfoque educativo do traballo social. Na nosa opinión o obxectivo fundamental dos profesionais do traballo social no ámbito educativo consiste na promoción do desenvolvemento humano e da calidade de vida dos nenos e nenas, xoves e doutros colectivos en situación de risco ou problemática social; posibilitando a súa integración (ou reinserción) plena na sociedade. Así pois, A materia "Pedagogía Social para Traballo Social" adecúase ao perfil profesional e académico da titulación; pretendendo non só introducir os conceptos básicos da asignatura senón achegar ao alumnado aos principais ámbitos de intervención socioeducativa.

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B19	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1
Relacionar os coñecementos pedagóxicos-sociais procedentes de diversas fontes, entre sí e coa práctica socioeducativa	A4
Coñecer, de forma introdutoria, os distintos ámbitos de intervención pedagóxico-social, así como as distintas institucións implicadas nela	A6
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...).	A8
Desenvolver novas actitudes e valores encamiñados a unha intervención pedagóxico-social comprometida cos grupos sociais en situación de marxinación e coa realidade sociocultural galega.	A10
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía.	A18
Ter capacidade para relacionar a formación coa profesionalización.	A20
Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do traballador social.	A22
Capacidade de análise e síntese	B1
Planificación e organización	B2
Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos; en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega.	B3
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	B19

Contidos

Tema	
Tema 1. Traballo Social e Pedagogía Social. Conceptos introdutorios	1.1. Educación: concepto e tipos. 1.2. Socialización. 1.3. Pedagogía Social 1.4. Traballo Social
Tema 2. A Pedagogía Social como referente científico do Traballo Social	2.1. Orixe e precursores da Pedagogía Social. 2.2. A incorporación da Pedagogía Social á Universidade. 2.3. Cara unha Pedagogía Social en construción.
Tema 3. Ámbitos de intervención socioeducativa.	3.1. Ámbitos específicos. 3.2. Ámbitos non específicos
Tema 4. O traballador social no ámbito educativo.	4.1. Os servizos de apoio á educación: tarefas e funcións específicas do traballador social. 4.2. Convivencia e conflito escolar. 4.3. Técnicas de resolución dos conflitos escolares. 4.4. Equipos de mediación escolar e aulas de atención educativa e convivencia.
5. A Animación Sociocultural e Desenvolvemento Comunitario	5.1. A cultura e os seus tipos. 5.2. Democratización da cultura e democracia cultural. 5.3. Conceptualización e ámbitos da animación sociocultural. 5.4. Os traballadores sociais nos programas de desenvolvemento comunitario. Metodoloxía específica de actuación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Seminarios	12	18	30
Traballos de aula	6	8	14
Traballos tutelados	8	24	32
Presentacións/exposicións	5	7	12
Sesión maxistral	12	24	36
Probas de tipo test	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición
Actividades introdutorias Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.

Seminarios	Trabajo en grupo mediano sobre determinados contenidos de la materia a través de lecturas, recensiones, o documentos entregados previamente por el profesor.
Traballos de aula	Exercicios ou proxectos que os estudantes desenvolven na aula baixo baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	Os estudantes de forma grupal elaboran un documento ou investigación sobre a temática da materia. Polo xeral, trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. Desenvolverase en grupo pequeno.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.
Actividades introdutorias	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.
Seminarios	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.
Traballos de aula	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.
Traballos tutelados	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.
Presentacións/exposicións	- As sesións maxistrais e a realización de traballos de aula reforzaranse cunha atención individualizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula durante a presentación do tema ou no traballo a desenvolver, como no despacho do profesor no horario de titorías, de xeito individualizado. - A elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición adicaráselle un tempo específico no horario de titorías, de xeito grupal, sen que iso supoña impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda: no despacho do profesor, no horario de titorías.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Comentarios orais e escritos dos alumnos acerca dalgún tema debatido na clase e presentado previamente polo docente da materia.	10
Traballos de aula	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	10

Traballos tutelados	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. Desenvolverase en pequeno grupo, de forma escrita. Tamén se valorará a exposición que faga o grupo do traballo na aula. 	20
Presentacións/exposicións	Exposicións grupais dos traballos de aula.	10
Probas de tipo test	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as distintas posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente: dúas mal restarán unha ben.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia é necesario superar todas as probas.

O alumnado non presencial: deberá falar co profesor ao principio do curso para acordar un plan de traballo específico.

Segunda convocatoria: ao alumnado que aprobe algunha das partes ou probas da materia, conservaráselle a cualificación ata a segunda convocatotia (xullo). As probas non aprobadas serán avaliadas na mesma convocatoria.

Calendario de exames:

Maio: 20 de maio de 2014 ás 16.00 horas. Revisión: 5 de xuño de 16.00 a 17.00 horas.

Xullo: 30 de xuño de 2014 ás 18.00 horas. Revisión: 10 de xullo de 16.00 a 17.00 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Caride Gómez, J.A., **Las fronteras de la pedagogía social**, Gedisa,

Fermoso, P. (ed.), **Pedagogía social**, Herder,

Nogueiras Mascareñas, L.M., **La práctica y la teoría del desarrollo comunitario. Descripción de un modelo**, Narcea,

Ortega, J., **Pedagogía social**, Pearson Educación,

Petrus, A., **Pedagogía social**, Ariel,

Quintana, J.M., **Pedagogía social**, Dykinson,

Trilla, J. (coord.), **Animación sociocultural**, Ariel,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

GARCIA MARTINEZ, J.A. (1992): *La Pedagogía Social en su contexto: Una opción de futuro* Barcelona: DM. PPU.

GONZÁLEZ, E.; GONZÁLEZ, M.J.; GONZÁLEZ, M.J. (1993): *El trabajador social en los servicios de apoyo a la educación*. Madrid: Siglo XXI.

MARCHIONI, M. (1987): *Planificación social y organización de la comunidad*. Madrid: Popular.

MARCHIONI, M. (2001): *Comunidad y cambio social. Teoría y praxis de la acción comunitaria*. Madrid. Popular.

NOGUEIRAS MASCAREÑAS, L.M. (2005): "Convivencia e conflito nas aulas" (pp. 41-54). En Suárez Sandomingo, J.M. (coord.): *Mediar para remediar conflictos*. Lugo: Axac.

NOGUEIRAS MASCAREÑAS, L.M. (2007): "Educación y desarrollo comunitario: servicios educativos, programas y recursos compensatorios en la revitalización y dinamización del medio rural de Galicia" (pp. 507-517). En Cid, X.M. e Peres, A. (coords.): *Educación social, animación sociocultural y desarrollo comunitario*. Ourense: Universidade de Vigo.

SALCEDO, D. (2001): *Autonomía y bienestar. La ética del trabajo social*. Granada: Comares.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Habilidades, técnicas e instrumentos en traballo social/O05G220V01601

Traballo social e mediación/O05G220V01906

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Prácticas externas: Practicum/O05G220V01701

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas de bienestar social comparados				
Materia	Sistemas de bienestar social comparados			
Código	005G220V01904			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Profesorado	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Correo-e	alfa@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de bienestar social
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprensión do contexto político, económico e social das reformas sociais e da política social no ámbito local, autonómico, estatal, europeo e mundial.	A27
Habilidade para analizar e sistematizar diversas aproximacións ao desenvolvemento dos distintos modelos de bienestar.	
Familiarizarse coas análises comparativas sobre as políticas sociais nos estudos sobre os Estados do Benestar.	B13 B15

Valoración do impacto das políticas sociais sobre a desigualdade social	A8	
Habilidade para manexar teorías, métodos e técnicas empregadas no estudo da política social e a cooperación internacional.	A14	B13
Capacidade para analizar e valorar a influencia social e o pensamento social e os seus implicacions no Traballo Social.	A31	
Ser capaz de reflexionar sobre o proceso de aprendizaxe.	A2 A29	B3 B16 B18
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.	A20 A26	B12 B14 B15
Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.		B3 B4
Habilidad para dialogar y llegar a acuerdos en trabajos en grupo.		B11 B14 B19

Contidos

Tema	
1. Aspectos metodolóxicos e conceptos da Política Comparada	Os conceptos en Política comparada. Os deseños de investigación comparativos. A comparación e os métodos en ciencia política.
2. Configuración comparada do Estado de Benestar. Diferentes modelos de política social en Europa	Desenvolvemento dos diferentes modelos de Estados do Benestar. As tres formas paradigmáticas: universalistas, corporatistas, residuales. Tipoloxías dos Estados de Benestar en Europa.
3. O modelo de benestar español: implementación estatal, autonómica e local.	Implementación estatal, autonómica e local das políticas sociais do Estado do Benestar en España.
4. Diferentes modelos de política social no mundo	A cuestión social en USA e Canadá; evolución da política social en América Latina; problemas sociais cruciais en África e Asia.
5.Cooperación para o desenvolvemento	Contextualización da cooperación ao desenvolvemento. Análise do impacto dos proxectos de cooperación internacional. Retos de futuro e fórmulas globais e compartidas de solución.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	18	40
Seminarios	8	8	16
Titoría en grupo	8	8	16
Presentacións/exposicións	7	13	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Traballos e proxectos	1	15	16
Probas de tipo test	1	15	16
Probas de resposta curta	1	15	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o/a alumno/a mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma (Programa TEMA http://faitic.uvigo.es).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Presentacións/exposicións	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da asignatura e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma.
Titoría en grupo	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da asignatura e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para asesoramento e desenvolvemento de actividades da asignatura e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o carácter da mesma.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Asistencia e participación na sesión. Valorarase de xeito especial as intervencións do alumno/a en clase, a súa expresión oral, nivel de coñecemento adquirido e asistencia regular a clase.	5
Seminarios	Na sesión maxistral farase unha introdución de cada un dos temas do programa ou desenvolvemento dunha parte do mesmo por parte da profesora. Asistencia, participación e entrega da documentación requirida en cada un dos seminarios programados ao longo do curso (en horario de grupo mediano).	10
Titoría en grupo	Asistencia e participación nas entrevistas que o/a estudante mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.	10
Presentacións/exposicións	Expoñer o traballo ao resto de compañeiros/os (con medios audiovisuais). Defender publicamente o eu traballo, é dicir, debe responder as preguntas e as críticas dos seus compañeiros e compañeiras, e da docente. Poderá explicar, a modo de conclusión, os problemas cos que se topou durante a elaboración do traballo.	5
Prácticas autónomas a través de TIC	Conexión o Programa TEMA http://faitic.uvigo.es/ para a realización das actividades propostas (exercicios, foros, entrega e recepción de documentos, etc.) así como seguimento da materia en xeral.	5
Traballos e proxectos	Realización e entrega por escrito do traballo a partir do guión proporcionado pola docente.	5
Probas de tipo test	A estrutura do exame responderá a dous bloques diferenciados. Un primeiro bloque composto por 30 preguntas tipo test. O valor deste bloque ascenderá a 4 puntos. O segundo bloque, véxase probas de resposta curta.	40
Probas de resposta curta	A estrutura do exame responderá a dous bloques diferenciados. Para o primeiro bloque véxase probas de tipo test. O segundo bloque responderá a dous o tres preguntas de desenvolvemento. O valor deste bloque ascenderá a 2 puntos.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da/vos estudantes matriculadas/vos en a materia farase atendendo aos criterios explicitados nesta guía.

a) Avaliación asistentes

Esta modalidade implica:

- Asistencia (mínimo un 80%) e participación activa (sesión maxistral e seminarios) (1.5 puntos).
- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA. <http://faitic.uvigo.es> (0,5 puntos).
- Exposición dun traballo que deberán entregar por escrito (2 puntos). Entregarase documentación con pautas e prazos para realización do traballo.
- Realización dun exame escrito. Modelo A (6 puntos).

A/vos alumna/vos que entreguen os traballos e tarefas fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso. O cumprimento e superación desta modalidade exime ao estudante de responder ás preguntas relativas á parte non asistencial no exame final do curso. As cualificación obtida no apartado práctico desta modalidade asistencial será sumada posteriormente á obtida no exame da primeira convocatoria e, no seu caso, a segunda convocatoria (*).

b) Avaliación non asistentes

Esta modalidade implica:

- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA <http://faitic.uvigo.es> Estableceranse prazos de entrega (1 punto) (*).
- Realización e entrega de dous comentarios críticos sobre unha selección de lecturas (1 punto). *A comezo de curso deixarase na plataforma TEMA a documentación coa relación de lecturas, así como as pautas e os prazos de entrega.*
- Realización dun exame escrito (6 puntos). Responder ás preguntas específicas sobre as lecturas no exame (2 puntos).

As e os estudantes que entreguen os traballos e exercicios fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuatrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª convocatoria, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo social e cooperación ao desenvolvemento**

Materia	Traballo social e cooperación ao desenvolvemento			
Código	O05G220V01905			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Salgado Rodríguez, Eva María			
Profesorado	Salgado Rodríguez, Eva María			
Correo-e	evasalgadorguez@hotmail.com			
Web				

Descrición xeral A Cooperación Internacional, e concretamente, a Cooperación para o Desenvolvemento, nas que as ONG's son axentes de intervención clave, preséntanse como un novo ámbito formativo e de emprego para os e as traballadoras sociais.

Os complexos retos que van asociados á pobreza global e ao desenvolvemento están cada vez máis presentes nas demandas profesionais das axencias, gobernos, ONG's e organizacións académicas. Estes retos demandan profesionais do traballo social que poidan integrar un pensamento crítico e práctico dende diversas perspectivas para a búsqueda de solucións significativas e pacíficas.

Esta materia pretende profundizar en aspectos como desenvolvemento/subdesenvolvemento; desigualdade e dominio nas relacións Norte-Sul; pobreza-vulnerabilidade e exclusión social; proxectos de desenvolvemento integral, perspectiva de xénero no deseño e avaliación dos programas e proxectos de cooperación, Xustiza Social-Dereitos Humanos.

O obxectivo da materia é que o alumnado sexa quen de comprender e analizar a perspectiva do desenvolvemento como unha realidade complexa dende as súas causas globais e locais, orientada contra a pobreza e exclusión social, é dicir, hacia o cambio; e que adquira as competencias que lle leven a intervir de xeito eficaz en contextos internacionais, nos que se traballe pola xustiza social e o cumprimento dos dereitos humanos.

Esta materia relaciona a Cooperación Internacional para o Desenvolvemento co Traballo Social Comunitario, xa que dalgunha maneira, a Cooperación Internacional consiste en impulsar o desenvolvemento das comunidades, concretamente dos numerosos pobos e minorías étnicas que viven en dramáticas situacións, nun contexto no se poidan satisfacer as súas necesidades e canalizar as súas demandas, así como preparar ao/á estudante para súa integración en equipos interdisciplinares de cooperación.

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados

A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñece e comprende de xeito crítico os principais aspectos dos desequilibrios e desigualdades sociais e de poder e os mecanismos de discriminación e opresión (en especial os derivados das relacións económicas e de traballo, xénero, étnicas e culturais), en relación ao desenvolvemento humano.	A2	B2
	A7	B3
	A9	B8
É capaz de describir os conceptos propios da cooperación ao desenvolvemento e de realizar un análise crítico dos enfoques e das teorías do desenvolvemento.	A7	B2
	A9	B3
		B8
		B15 B24
Diferencia os distintos axentes de cooperación ao desenvolvemento, a nivel internacional, nacional, autonómico e local, a axuda oficial ao desenvolvemento, os tipos/modelos de cooperación e a participación da sociedade civil na cooperación ao desenvolvemento ou axuda non oficial ao desenvolvemento.	A7	B2
	A9	B8
		B15
Coñece e identifica as características principais e os espazos de intervención do traballo social no ámbito da cooperación ao desenvolvemento.	A1	B1
	A2	B2
	A3	B3
	A4	B4
	A5	B6
	A6	B7
	A7	B8
	A8	B9
	A9	B10
	A10	B11
	A11	B12
	A12	B14
	A13	B15
	A14	B16
	A15	B17
	A16	B18
	A17	B19
	A19	B20
	A21	B22
	A22	B23
	A23	B24
	A25	
	A27	
	A28	
	A29	
	A30	
Identifica e valora as necesidades e opcións posibles para orientar programas de cooperación ao desenvolvemento acordes coas lóxicas culturais da poboación aos que se dirixan.	A12	B11
	A15	B13
	A18	B15
		B16
		B17 B24
Coñece e é capaz de aplicar a xestión de proxectos de cooperación ao desenvolvemento e da perspectiva de xénero. Verifica fases, criterios e prioridades. É capaz de participar en equipos interdisciplinares.	A18	B10
	A21	B11
	A23	B12
	A28	B14
	A29	B15
	A30	B16
		B17
		B18 B23 B24

Contidos		
Tema		
BLOQUE 1. ASPECTOS INTRODUCTORIOS. NOCIÓNS BÁSICAS FUNDAMENTAIS.	Tema 1. Aproximación aos marcos contextuais da cooperación ao desenvolvemento: globalización e relacións norte-sul. Pobreza e conceptos asociados, igualdade e desigualdade.	
	Tema 2. Introducción á cooperación. Conceptualización e nocións básicas. Fundamentos da cooperación para o desenvolvemento. Evolución histórica, enfoques e teorías.	

BLOQUE 2. OS INSTRUMENTOS DA COOPERACIÓN INTERNACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO.	Tema 3. A Axuda Oficial ao Desenvolvemento. Os instrumentos da Axuda Oficial ao Desenvolvemento: A Cooperación Bilateral e a Cooperación Multilateral. Os actores da axuda: Institucións e administracións públicas, Organizacións intergubernamentais, Organizacións Non Gubernamentais para o Desenvolvemento.
BLOQUE 3. MARCO NORMATIVO. O SISTEMA ESPAÑOL DE COOPERACIÓN INTERNACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO. CONTEXTUALIZACIÓN NA C.A. GALEGA.	Tema 4. O Sistema Español da Cooperación Internacional ao Desenvolvemento. Lei Española de Cooperación Internacional. Plan Director da Cooperación Española. Tema 5. Contextualización na Comunidade Autónoma Galega. O III Plan Director de Cooperación Galega. A Coordinadora galega de ONGs para o desenvolvemento.
BLOQUE 4. TRABALLO SOCIAL E COOPERACIÓN AO DESENVOLVEMENTO.	Tema 6. O Traballo Social en Cooperación. Ámbitos de intervención. Sensibilización dos países do norte e intervencións de cooperación nos países do sul. A sociedade civil. A figura do/a voluntario/a e do/a cooperante. As Organizacións Non Gubernamentais para o Desenvolvemento.
BLOQUE 6. DISEÑO E XESTIÓN DE PROXECTOS SOCIAIS DE COOPERACIÓN AO DESENVOLVEMENTO. FERRAMENTAS METODOLÓXICAS.	Tema 9. Diseño e xestión de proxectos sociais de cooperación ao desenvolvemento. Os proxectos de desenvolvemento e os proxectos de emerxencia ou axuda humanitaria. Tema 10. Xestión do ciclo dun proxecto. O Enfoque do Marco Lóxico. Financiamento da cooperación ao desenvolvemento: Organismos nacionais, europeos e internacionais.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	18	40	58
Traballos tutelados	6	22	28
Seminarios	9	12	21
Debates	4	4	8
Presentacións/exposicións	4	10	14
Probas de tipo test	2	17	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora na aula para todo o grupo. Clarificación de conceptos. Explicación dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices dos traballos a presentar (individuais e en grupo), exercicios e/ou proxectos a desenvolver polo alumnado. Acompañarase de titorías individuais e/ou grupais.
Traballos tutelados	En pequeno grupo o alumnado elabora un documento-traballo sobre un dos aspectos da materia, preferentemente sobre un dos ámbitos da cooperación para o desenvolvemento no traballo social. Inclúirá fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, contextualización nun país en vías de desenvolvemento, redacción. Asesoramento por parte da profesora na aula e en titorías grupais. Traballo en grupo e supervisión de traballos.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema/ámbito específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. Convide a profesionais externos ou ponentes de prestixio que permiten completar os contidos da materia e unha aproximación á praxe profesional contía.
Debates	Charlas abertas entre un grupo de estudantes. pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Presentacións/exposicións	Traballo persoal do alumnado. Exposición por parte do alumnado ante a docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Levarase a cabo en pequeno grupo e cualificarase de xeito grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán ao alumnado. Acompañarase das lecturas obrigatorias e a análise de textos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Actividades introductorias	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Sesión maxistral	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Traballos tutelados	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Presentacións/exposicións	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Seminarios	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.
Debates	Atención personalizada na aula e nas titorías no despacho da docente. Ao inicio do curso comunicaráselles ao alumnado os horarios de atención.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Comprensión do desenvolvemento da materia na parte teórica e práctica.	0
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora na aula para todo o grupo. Clarificación de conceptos. Explicación dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices dos traballos a presentar (individuais e en grupo), exercicios e/ou proxectos a desenvolver polo alumnado. Acompañarase de titorías individuais e/ou grupais.	0
Traballos tutelados	Incluirá fundamentación, procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...Asesoramento por parte da profesora na aula e en titorías grupais. Traballo en grupo. Titorías grupais: supervisión de traballos.	30
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. Convite a profesionais externos ou ponentes de prestixio que permiten completar os contidos da materia e unha aproximación á praxe profesional cotiá.	0
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso ou situación, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...	10
Presentacións/exposicións	Traballo persoal dos e das estudantes. Exposición por parte do alumnado ante a docente e o grupo dun tema sobre os contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Levarase a cabo en pequeno grupo e cualificarase de xeito grupal mediante rúbricas de avaliación que previamente se lle entregarán e explicarán ao alumnado. Acompañarase das lecturas obrigatorias e a análise de textos.	20
Probas de tipo test	Proba escrita de carácter individual que avalía contidos de varias metodoloxías e encárgase dos elementos conceptuais da materia. As preguntas poderán ser tipo test con dúas alternativas de resposta ou pregunta corta. Dita proba cualificarase de igual xeito para asistenciais e non asistenciais.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

A nota final expresarase nunha escala de 0 a 10 segundo normativa vixente. Será necesario obter un mínimo de 5 en cada unha das partes avaliáveis para poder facer media.

Como se pode observar, a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe concíbese como unha avaliación continua. Será considerado/a alumno/a asistencial cando teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistrais, un 80% aos seminarios e un 80% aos pequenos grupos.

Existirá unha modalidade de avaliación para estudantes non asistentes. Aqueles estudantes que opten por non asistir a clases, ou non poidan, ou pretendendo ser «estudantes asistentes» teñan menos da asistencia requirida para ser considerados como tal, terán que demostrar -igualmente que os seus compañeiros/as- a adquisición das diferentes competencias da materia.

As persoas non presenciais, terán que entregar antes da finalización de curso un **proxecto individual de intervención relacionado coa Cooperación para o Desenvolvemento** onde se reflectan os coñecementos e destrezas apreendidas, dito proxecto de intervención será unha esixencia a maiores de todo aquilo que se solicite ao conxunto do alumnado mediante a avaliación continua e que figura neste apartado de metodoloxías de avaliación. Dito traballo será obrigatorio e cualificarase como apto ou non apto.

Na **convocatoria de xullo** o alumnado avaliará as competencias e probas non superadas na convocatoria anterior. Nesta convocatoria de xullo o estudiantado non asistente terá que repetir novamente o exame completo. Non se gardarán notas de ningunha parte da materia -teoría ou práctica- para o seguinte curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

Sotillo, José Angel., **El sistema de cooperación para el desarrollo.**, 2011,
Gascón, Jordi., **El turismo en la cooperación internacional. De las brigadas internacionalistas al turismo solidario.**, 2009,
Izquierdo Collado, J.D., **Cooperación al desarrollo y trabajo social.**, 2007,
GÓMEZ GALAN, MANUEL; SANAHUGA, JOSÉ ANTONIO (COORDS.); SOBRINO, JOSE MANUEL; LASAGNA, MARCELO; REY,, **La cooperación al desarrollo en un mundo en cambio. Perspectivas sobre nuevos ámbitos de intervención.**, 2001,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

BRETÓN V. , GARCÍA F. Y ROCA A. (1999)(EDS), :

Los límites del desarrollo. Modelos "rotos" y modelos "por construir" en América Latina y África.

Icaria Editorial e Institut Calatá d'Antropologia. Barcelona.

CERNEA, M. (1996) (ED): Poner primero a la gente.Fondo de Cultura Económica. México.

DE LA CRUZ, C. (1999): Guía metodológica para integral la perspectiva de género en proyectos y programas de desarrollo.

Emakunde-Instituto vasco de la Mujer, Victoria-Gasteiz.

ESCOBAR, Arturo (2009): Realidades trastocadas: las jerarquías de género en el pensamiento del desarrollo.UNAM.

KESAL, T. and MERCER, C. (2003) Empowering people? World vision and "Transformatory Development" in Tanzania.

Review of African Political Economy

96, 293-304.

PÉREZ de Armiño, Karlos (dir.) et al., (2001): Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo. Icaria Editorial y Hegoa. Barcelona.

RIST, G. (2002): El desarrollo: Historia de una creencia occidental. Instituto Universitario de Desarrollo y Cooperación. Los libros de la Catarata. Madrid.

RODRÍGUEZ-CARMONA, A. (2002): La cooperación en zonas rurales: ¿Por qué fracasan los proyectos de desarrollo? En Ramírez de haro, Gonzalo, Rodríguez-Carmona, Antonio, Macías, Alfredo, Ballarain Pilar (coords.). Desarrollo y Cooperación en zonas rurales de América Latina y África, 219-239.

RODNEY, W. (1971):How Europe underdeveloped África. Washington DC: Howard University Prss.

